

Indikatorer for lav elevtrivsel

—
Udvikling af indikatorer for lav elevtrivsel samt opgørelse af lav elevtrivsel i folkeskolen, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne.

Indikatorer for lav elevtrivsel

Udvikling af indikatorer for lav elevtrivsel samt opgørelse af lav elevtrivsel i folkeskolen, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne.

2022

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Resumé	4
Indledning.....	5
1 Indikatorer for lav elevtrivsel	7
1.1 At måle lav elevtrivsel.....	7
1.2 De tre nye indikatorer for lav elevtrivsel.....	7
1.2.1 Udvalgelse af spørgsmål til indikatorerne	8
1.2.2 Beregning af indikatorerne	10
2 Beskrivelse af elever med lav elevtrivsel	13
2.1 Omfang af lav elevtrivsel over tid.....	13
2.2 Baggrundskarakteristika.....	15
2.3 Skolekarakteristika.....	18
2.4 Psykiske diagnoser og sociale foranstaltninger.....	22
3 Opsamling.....	24
4 Bilag.....	25
4.1 Bilag 1: Oversigt over spørgsmål udvalgt til de tre indikatorer for lav elevtrivsel	25
4.2 Bilag 2: Ny kodning af spørgsmål til de tre indikatorer for lav elevtrivsel	32
4.3 Bilag 3: Om Rasch-analyser og hvordan de er anvendt i udviklingen af indikatorerne for lav elevtrivsel	36

Resumé

Børne- og Undervisningsministeriet ønsker at styrke mulighederne for at opgøre børn og unges trivsel og mistrivsel i skolen. Derfor har ministeriet udviklet tre mulige nye indikatorer for lav elevtrivsel: En indikator der dækker elever i folkeskolens 4.-9. klasse, en for elever på de gymnasiale uddannelser og en for elever på erhvervsuddannelserne. Indikatorerne er baseret på data fra de nationale trivselsmålinger og er udviklet ved hjælp af statistiske analyser og faglige vurderinger af, hvilke svar på udvalgte trivselsspørgsmål som især er udtryk for lav elevtrivsel. Ud fra disse indikatorer beskriver rapporten forekomsten af lav elevtrivsel i forskellige elevgrupper på hvert af disse tre uddannelsesområder. Dette giver indblik i, hvilke typer af elever der har så lav trivsel i deres skole eller uddannelsesinstitution, at der potentielt kan være tale om mistrivsel.

Omfang af lav elevtrivsel i en skolesammenhæng

Langt de fleste børn er glade for at gå i skole og trives godt både i folkeskolen, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne. Anvender man de tre udviklede indikatorer som målestok ses det dog, at 10,0 procent af eleverne i folkeskolens 4.-9. klasse (i alt ca. 26.000 elever) i 2020 svarer på en måde, så deres elevtrivsel kan betegnes som lav. På de gymnasiale uddannelser er det 11,6 procent af eleverne (i alt ca. 13.100 elever), hvis svar i 2020 indikerer lav elevtrivsel. På erhvervsuddannelserne er det 5,5 procent (i alt ca. 1.800 elever), hvis svar i 2020 udtrykker lav elevtrivsel.

Variation på tværs af køn, oprindelse og forældres uddannelse

I folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser er forekomsten af lav elevtrivsel større hos piger og hos elever med indvandrer- eller med efterkommerbaggrund. På erhvervsuddannelserne er denne forekomst lidt større hos elever med efterkommerbaggrund og ligeligt fordelt mellem drenge og piger. For elever i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser er forekomsten af lav elevtrivsel højere, jo kortere uddannelse elevens forældre har, mens billedet på erhvervsuddannelserne er mere blandet.

Lav elevtrivsel på forskellige trin i uddannelsesforløbet

Forekomsten af lav elevtrivsel i folkeskolens 4.-9. klasse er lidt større på mellemtrinnet (især 4. og 5. klasse), hvorimod det på de gymnasiale uddannelser er de ældste årgange, hvor den lave elevtrivsel er mest udbredt. På erhvervsuddannelserne er der en større andel af eleverne på grundforløbet, som udvikler lav elevtrivsel, end på hovedforløbet. På folkeskoleområdet er der en større andel, der har lav elevtrivsel, på dagbehandlingshjem og på specialskoler end på de almene folkeskoler. På de gymnasiale uddannelser er der større forekomst af lav elevtrivsel på hf og htx.

Karakterer, fravær, diagnoser og foranstaltninger hos elever med lav elevtrivsel

Skolefraværet er højere hos folkeskoleelever med lav elevtrivsel. På de gymnasiale uddannelser er tendensen til at frafalde sin årgang større i elevgruppen med lav elevtrivsel. For disse to uddannelsesområder gælder det også, at elever med lav elevtrivsel opnår et lavere karaktergennemsnit ved afslutningen af uddannelsen. For alle tre uddannelsesområder gælder det desuden, at en større andel blandt elever med lav elevtrivsel sammenlignet med øvrige elever har fået en psykisk diagnose inden for de seneste fem år, har modtaget forebyggende foranstaltninger eller har været anbragt inden for det seneste år.

Anvendelse af indikatorerne

De udviklede indikatorer nuancerer den måde, som lav elevtrivsel i skolen kan opgøres på, således at det bliver nemmere at identificere mulige tegn på mistrivsel på tværs af elever. Disse nye indikatorer skal *ikke* erstatte de eksisterende trivselsindikatorer (se Boks 1 på side 8), men kan supplere disse og give en bedre forståelse af resultaterne af de nationale trivselsmålinger, når det kommer til elever med lav elevtrivsel, fx omfanget af lav elevtrivsel på nationalt og lokalt niveau, udviklingen over tid og forekomsten af lav elevtrivsel inden for forskellige elevgrupper.

Indledning

Ringe trivsel blandt børn og unge er et alvorligt problem for både den enkelte og for samfundet, og flere undersøgelser¹ peger på, at mistrivsel på nogle områder er stigende. Samtidig indikerer Børne- og Undervisningsministeriets eksisterende trivselsindikatorer baseret på de nationale trivselsmålinger (se Boks 1 nedenfor) en overvejende stabil trivsel over middel på alle tre uddannelsesområder, det vil sige både i folkeskolen², på de gymnasiale uddannelser³ og på erhvervsuddannelserne. De eksisterende trivselsindikatorer er velegnede til at give et generelt overblik over trivslen på forskellige områder samt til at udpege, inden for hvilke trivselsdimensioner (fx den faglige eller den sociale trivsel) en given elevgruppe, skole eller klasse/hold evt. har udfordringer med trivslen. De eksisterende indikatorer er dog ikke velegnede til at opgøre, hvor mange elever der udviser lav elevtrivsel, og som dermed er i risiko for at *mistrives* i skolen. Dette skyldes især, at disse indikatorer er beregnet som simple gennemsnit, hvilket medfører, at eventuelt bekymrende svar fra enkeltelever har tendens til at "forsvinde i mængden", når der beregnes gennemsnit af svarene på mange spørgsmål for hver elev, klasse og skole.

I denne rapport præsenteres derfor nyudviklede indikatorer for lav elevtrivsel for hhv. folkeskolens 4.-9. klasse⁴, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne. Hver af disse tre indikatorer er defineret ved, at en elev siges at udvise lav elevtrivsel, hvis eleven har angivet et "bekymrende svar" på mindst tre af de 8-10 spørgsmål, som indgår i hver af de tre indikatorer. Disse spørgsmål er udvalgt til at indgå i indikatorerne, fordi de er centrale for at belyse lav elevtrivsel, og de "bekymrende svar" på disse spørgsmål er de svarmuligheder, som særligt kan være udtryk for, at eleven udviser lav elevtrivsel.

De nyudviklede indikatorer skal ikke forstås som den endegyldige og eneste måde, hvorpå man kan måle lav elevtrivsel. Men de udgør et fagligt velfunderet og balanceret værktøj, der tager højde for, at trivselsproblemer ofte kan være svære at måle og få greb om i en travl og kompleks skolehverdag. De nye indikatorer skal *ikke* erstatte, men supplere de eksisterende trivselsindikatorer, så der tilsammen skabes et stærkere grundlag for at opgøre, forstå og sætte ind over for lav elevtrivsel.

Når indikatoren på hvert af disse tre områder anvendes på elevernes besvarelser af de nationale trivselsmålinger, ser det ud til, at niveauet for lav elevtrivsel har været rimelig stabilt hen over årene dog med en mulig tendens til et svagt stigende niveau på folkeskoleområdet. Rapporten viser også, at der er klare forskelle på, hvor stor en del af eleverne i forskellige elevgrupper, der udviser lav elevtrivsel,

¹ Se eksempelvis "Skolebørnsundersøgelsen 2018 – Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt 11-, 13- og 15-årige skoleelever i Danmark", som er udført af Statens Institut for Folkesundhed samt "Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år.", som er udgivet af Vidensråd for forebyggelse i 2020.

² De nationale trivselsmålinger gennemføres kun systematisk på folkeskoler (herunder på specialskoler og interne skoler på dagbehandlingshjem og anbringelsessteder), og derfor anvendes i rapporten ikke besvarelser fra elever på andre institutioner på grundskoleområdet, fx frie grundskoler og efterskoler.

³ Elever fra følgende uddannelsesstyper blandt de gymnasiale uddannelser indgår i rapportens analyser: Stx, htx og hf. Øvrige uddannelsesstyper er ikke medtaget, idet de har så få elever, at grupperne af diskretionshensyn bliver for små til at vise i figurer, når de opdeles på de karakteristika, som er vist i rapporten, fx forældres uddannelse, oprindelse mv.

⁴ Ligesom når der i Børne- og Undervisningsministeriet i øvrigt beregnes indikatorer vedr. trivsel på folkeskoleområdet, er der i denne rapport kun anvendt data fra elever i 4.-9. klasse, idet spørgerammen er en anden for 0.-3. klasse, og idet der her kun findes 20 spørgsmål.

samt at elever med lav elevtrivsel klarer sig dårligere end øvrige elever på forskellige parametre, fx fravær og karakterer.

I rapportens første del gives en nærmere beskrivelse af de tre nyudviklede indikatorer. I rapportens anden del beskrives forekomsten af lav elevtrivsel i forskellige elevgrupper på hvert af de tre uddannelsesområder med udgangspunkt i de tre udviklede indikatorer.

1 Indikatorer for lav elevtrivsel

Kort opsummeret er de tre indikatorer for lav elevtrivsel defineret ved, at en elev siges at udvise lav elevtrivsel, hvis eleven har angivet et "bekymrende svar" på mindst tre af de 8-10 spørgsmål, som indgår i hver af de tre indikatorer. De spørgsmål, som indikatorerne er baseret på, er udvalgt, fordi de især siger noget om lav elevtrivsel, og de "bekymrende svar" er de svarmuligheder på disse spørgsmål, som særligt kan være udtryk for, at eleven har lav elevtrivsel og dermed er i risiko for at mistrives i skolen. Denne udvælgelse af spørgsmål er efterfølgende blevet testet ved hjælp af en såkaldt Rasch-analyse⁵, som kort fortalt afprøver, om elevernes svar bekræfter, at de udvalgte spørgsmål tilsammen faktisk måler en bagvedliggende egenskab (altså elevtrivsel). Endelig er de bekymrende svar på de udvalgte spørgsmål summeret, og der er fastsat en grænseværdi på tre bekymrende svar, for at der er tale om lav elevtrivsel. Denne grænseværdi er valgt for at gøre indikatoren mere solid over for tilfældige udsving i elevernes besvarelser.

I denne første del af rapporten beskrives rationalet bag samt udviklingen og definitionen af de nye indikatorer for lav elevtrivsel mere detaljeret.

1.1 At måle lav elevtrivsel

Trivsel kan forstås og defineres på mange forskellige måder. De nationale trivselsmålinger er designet til at måle elevernes trivsel *i skolen*, det vil sige aspekter af trivslen, som har tilknytning til skolen og skolelivet⁶. Derfor er trivselsmålingerne i det hele taget ikke egnede til at måle elevernes trivsel i bred forstand, det vil sige også deres trivsel uden for skolen. Af denne årsag fokuserer de her præsenterede indikatorer netop på *elevtrivsel*, altså hvordan dem, der besvarer trivselsmålingerne, trives i deres egenkab af at være elever på en skole eller en uddannelsesinstitution.

Trivselsmålingernes fokus på trivslen *i skolen* kan også være en medvirkende årsag til den nævnte forskel mellem på den ene side den stigende mistrivsel i flere andre undersøgelser, som fokuserer på trivsel i bred forstand, og på den anden side det mere stabile billede, som de nationale trivselsmålinger giver.

Det skal også understreges, at spørgeskemaerne i de nationale trivselsmålinger ikke indeholder et stort nok antal spørgsmål til at kunne sige noget præcist om den enkelte elevs trivsel i skolen. Trivselsmålingerne kan fagligt set således ikke danne tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte fx trivselsindsatser over for enkeltelever, og desuden er det ikke tilladt at anvende elevernes svar som udgangspunkt for indsatser eller anden sagsbehandling, idet de juridisk set indsamles til statistisk brug. De tre indikatorer, der præsenteres i denne rapport, har til formål at måle elevtrivsel på en mere nuanceret måde på hvert af de tre uddannelsesområder samt sætte en grænseværdi for, hvornår denne trivsel kan siges at være så lav, at der er tale om lav elevtrivsel.

1.2 De tre nye indikatorer for lav elevtrivsel

Generelt er en indikator en måde at sammenregne svarværdierne på en række spørgeskemaspørgsmål inden for et givent tema, så der fremkommer et samlet udtryk på tværs af spørgsmålene. Det sker ved først at gruppere spørgsmål, som ud fra en faglig vurdering og/eller statistisk analyse kan siges at

⁵ Læs mere om Rasch-analysen og anvendelsen af den i bilag 3 på side 37.

⁶ Ekspertgruppen bag de nationale trivselsmålinger i folkeskolen skriver om dette i "Endelige anbefalinger fra ekspertgruppen om elevers trivsel i folkeskolen i relation til nationale trivselsmålinger" (2014).

hænge sammen på en måde, så de formodentlig måler den samme underliggende egenskab – i dette tilfælde den egenskab ved elevernes trivsel. Dernæst beregnes en værdi baseret på hver elevs svar på denne samling af spørgsmål.

Boks 1: Eksisterende trivselsindikatorer

For hvert af de tre uddannelsesområder findes en række eksisterende indikatorer baseret på elevernes besvarelser af de nationale trivselsmålinger. Disse indikatorer er velegnede til at give et generelt overblik over trivslen på forskellige områder samt til at udpege, inden for hvilke trivselsdimensioner (fx den faglige eller den sociale trivsel) en given elevgruppe, skole eller klasse/hold evt. har udfordringer med trivslen.

De eksisterende indikatorer udregnes ved, at der for hver elev beregnes en score fra 1 til 5 på de enkelte indikatorer, som er udregnet som et simpelt gennemsnit af elevens svar på de spørgsmål, der indgår i hver indikator. Eleven skal have svaret på mindst halvdelen af de spørgsmål, der indgår i indikatoren, for at blive medtaget i beregningen. Elevens score danner grundlag for beregning af trivselsscoren på de enkelte indikatorer på klasse-, skole- og nationalt niveau.

På folkeskoleområdet findes følgende fem trivselsindikatorer:

Faglig trivsel; Social trivsel; Støtte og inspiration; Ro og orden; Generel trivsel.

På de gymnasiale uddannelser findes følgende fem trivselsindikatorer:

Faglig individuel trivsel; Social trivsel; Læringsmiljø; Pres og bekymringer; Mobning.

På erhvervsuddannelserne findes følgende fem trivselsindikatorer:

Egen indsats og motivation; Læringsmiljø; Velbefindende; Fysiske rammer; Egne evner.

De nye indikatorer for lav elevtrivsel kan bruges til at opgøre omfanget af lav elevtrivsel på hhv. folkeskoleområdet, de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne. Formålet har været at udvikle en måde at opgøre lav elevtrivsel på, som er baseret på svarene fra hver af de tre nationale trivselsmålinger, hvor opgørelsesmetoden både er statistisk præcis, og hvor den er meningsfuld og anvendelig for undervisningssektoren, altså skoler og uddannelsesinstitutioner.

1.2.1 Udvalgelse af spørgsmål til indikatorerne

For at udvikle de tre nye indikatorer for lav elevtrivsel er der indledningsvist foretaget tre udvælgelser⁷ af spørgsmål blandt alle spørgsmålene i trivselsmålingerne på de tre uddannelsesområder. Disse udvælgelser er baseret på faglige drøftelser med formanden fra hver af de tre ekspertgrupper bag de nationale trivselsmålinger samt med medarbejdere fra fagkontorer i Børne- og Undervisningsministeriet. Der er i udvælgelserne for det første lagt vægt på at vælge de spørgsmål, som vurderes at være de mest centrale for, om en elev trives i skolen eller ej. For det andet er der lagt vægt på at udvælge spørgsmål, som dækker forskellige aspekter ved elevernes trivsel, for eksempel elevernes selvopfattelse, oplevelse af fællesskab mv. Gruppen af udvalgte spørgsmål på hvert af de tre uddannelsesområder blev herefter underkastet hver sin såkaldte Rasch-analyse⁸, som er en statistisk metode til at afprøve, hvorvidt en række spørgsmål ifølge data grundlæggende måler det samme bagvedliggende fænomen (her: elevtrivsel)⁹. Rasch-analyserne på hvert af de tre uddannelsesområder viste, at langt de fleste af de indledende udvalgte spørgsmål ifølge data faktisk kan siges at måle det samme bagvedliggende fænomen, mens enkelte af spørgsmålene blev "forkastet" af analysen. Disse "forkastede" spørgsmål kom ikke

⁷ Udvalgelserne blev foretaget af fagpersoner i Børne- og Undervisningsministeriet samt af en ekspert fra hver af de tre ekspertgrupper, som har været tilknyttet arbejdet med de nationale trivselsmålinger på de tre uddannelsesområder.

⁸ I bilag 3 på side 37 findes en nærmere forklaring af, hvad en Rasch-analyse er, og hvordan den er anvendt til udviklingen af indikatorerne for lav elevtrivsel.

⁹ I bilag 4.1 ses oversigter over spørgerammen på hver af de tre uddannelsesområder med markering af de spørgsmål, som blev endeligt udvalgt til at indgå i de tre indikatorer for lav elevtrivsel.

til at indgå i de endelige udvælgelser af spørgsmål, som hver af de tre indikatorer er beregnet ud fra (se afsnit 1.2.2 nedenfor om disse beregninger).

For det første er der udviklet en indikator for lav elevtrivsel for folkeskolens 4.-9. klasse, som består af følgende spørgsmål¹⁰:

Boks 2: Indikatorspørgsmål på folkeskoleområdet

- q1. Er du glad for din skole?
- q7. Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?
- q9. Føler du dig ensom?
- q10. Hvor tit har du ondt i maven?
- q12. Er du bange for at blive til grin i skolen?
- q14. Er du blevet mobbet i dette skoleår?
- q26. Lykkes det for dig at lære dét, du gerne vil, i skolen?
- q34. Jeg kan godt lide pauserne i skolen.
- q35. De fleste af eleverne i min klasse er venlige og hjælpsomme.

For det andet er der udviklet en indikator for lav elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser, som består af følgende spørgsmål:

Boks 3: Indikatorspørgsmål på de gymnasiale uddannelser

- q6. Jeg er glad for at gå i skole.
- q33. Er du glad for din klasse?
- q35. Jeg føler, at jeg hører til på min skole.
- q37. Jeg kommer godt ud af det med mine klassekammerater.
- q41. Jeg ville ønske, jeg gik på en anden skole.
- q44. Jeg har det dårligt i skolen.
- q47. Har du i dette skoleår seriøst overvejet at 'droppe ud' af skolen?
- q48. Føler du dig ensom i skolen?

For det tredje er der udviklet en indikator for lav elevtrivsel på erhvervsuddannelsesområdet, som består af følgende spørgsmål:

¹⁰ Alle spørgsmål fra trivselsmålingerne på de tre uddannelsesområder inkl. markering af spørgsmål udvalgt til de tre indikatorer fremgår af bilag 1 fra side 27.

Boks 4: Indikatorspørgsmål på erhvervsuddannelsesområdet

- 5a. Jeg klarer mig godt i skolen.
- 5c. Jeg er en person, som tit kan klare det, jeg sætter mig for.
- ex6b. Jeg er en person, som bliver ved med at arbejde, indtil tingene er klaret.
- Ex6d. Jeg er en person, som godt kan lidt at kende til og lære nye ting
- 13a. Jeg er motiveret for undervisningen.
- 13b. Jeg trives på skolen.
- 13c. Jeg kommer godt ud af det med mine holdkammerater.
- 13d. Jeg er glad for min skole.
- 14d. Lærerne respekterer mig.
- 14e. Lærerne giver faglig hjælp, når jeg har brug for det

På tværs af de tre indikatorer for lav elevtrivsel er der en række helt eller næsten enslydende spørgsmål, der går igen, som det fremgår ved sammenligning af boks 2, 3 og 4 ovenfor. Det gælder især spørgsmål angående glæden ved at gå i skole og spørgsmål omkring forholdet til de andre elever¹¹. Samtidig er der en række forskelle på de tre indikatorer, herunder at spørgsmål vedr. tiltro til egne evner¹² fylder mere i indikatoren på folkeskoleområdet og på erhvervsuddannelsesområdet¹³, samt at spørgsmål om mobning kun indgår i folkeskoleindikatoren. Gymnasieindikatoren adskiller sig til gengæld ved at indeholde spørgsmål om tilhørsforhold¹⁴ samt flest spørgsmål vedr. at opleve lav trivsel¹⁵, ligesom indikatoren på erhvervsuddannelsesområdet adskiller sig fra de to andre indikatorer ved at indeholde flere spørgsmål om forholdet til lærerne¹⁶.

Samlet ses det, at de tre indikatorer måler lav elevtrivsel ud fra forskellige spørgsmål, og forskellige dimensioner af trivsel fylder mere eller mindre i hver af de tre indikatorer. Baseret på det gennemførte arbejde med de tre trivselsmålinger, faglige input til udvælgelse af spørgsmål og statistiske analyser vurderes de tre indikatorer alligevel at måle den samme overordnede egenskab ved eleverne på hvert af de tre uddannelsesområder, nemlig om deres svar på de respektive trivselsmålinger indikerer en så lav elevtrivsel, at de er i risiko for at mistrives i skolen.

1.2.2 Beregning af indikatorerne

Når indikatorer beregnes, er en typisk fremgangsmåde at tage simpelt gennemsnit af svarene på de spørgsmål, som indikatoren er baseret på. Når det kommer til at opgøre omfanget af lav elevtrivsel, har denne metode dog den klare svaghed¹⁷, at negative/bekymrende svar i en elevs besvarelser kan "for-svinde i mængden", når der beregnes gennemsnit af mange svar (især når det sker på tværs af hele

¹¹ Spørgsmål q35 i folkeskoleindikatoren, q37 i indikatoren på de gymnasiale uddannelser og 13c i indikatoren for elever på erhvervsuddannelser.

¹² Det der på engelsk kaldes "self-efficacy".

¹³ Spørgsmål q7 og q26 i folkeskoleindikatoren samt 5c og ex6b i indikatoren for elever på erhvervsuddannelser.

¹⁴ Spørgsmål q35 i indikatoren på de gymnasiale uddannelser.

¹⁵ Spørgsmål q41, q44 og q47 i indikatoren på de gymnasiale uddannelser. Inden for dette tema indeholder folkeskoleindikatoren spørgsmål q10.

¹⁶ Spørgsmål 14d og 14e i indikatoren for elever på erhvervsuddannelser.

¹⁷ Ekspertgruppen til trivselsmålingerne i folkeskolen noterede i sin anbefaling, at måltallet for elevs trivsel ikke bør reduceres til gennemsnit, fordi gennemsnit kan skjule realiteter, som er vigtige for skolerne at inddrage i deres trivselsfremmende arbejde. De opfordrer til, at måltallet både viser procentdelen af elever i klassen og skolen, som svarer positivt i relation til trivsel, og procentdelen som svarer negativt ("Endelige anbefalinger fra ekspertgruppen om elevs trivsel i folkeskolen i relation til nationale trivselsmålinger." (2014).

klasser og skoler)¹⁸. Denne svaghed ses eksemplificeret nedenfor i Tabel 1, som sammenligner 5. klassetrin i 2020 på tre udvalgte folkeskoler med hensyn til på den ene side scoren på den eksisterende trivselsindikator "Generel trivsel" (som er beregnet vha. simpelt gennemsnit) og på den anden side procentdelen af elever med lav elevtrivsel ud fra den udviklede indikator for lav elevtrivsel i folkeskolen. Som det fremgår, var scoren på "Generel trivsel" 3,7 for alle de tre 5.klassestrin, men de adskiller sig klart, når man ser på procentdel elever med lav elevtrivsel (procentdelen svinger mellem 15,3 og 25,6).

Tabel 1: Score på eksisterende trivselsindikator "Generel trivsel" og procentdel elever med lav elevtrivsel ifølge indikatoren for lav elevtrivsel i folkeskolen. 5. klassetrin på tre udvalgte folkeskoler. Trivselsdata fra 2020.

Klassetrin, skole	Score på "Generel trivsel" (eksisterende indikator)	Procentdel elever med lav elevtrivsel (ny indikator)
5. klassetrin, skole A	3,7	25,6 pct. (15 ud af 64 elever)
5. klassetrin, skole B	3,7	19,0 pct. (11 ud af 58 elever)
5. klassetrin, skole C	3,7	15,3 pct. (9 ud af 59 elever)

Anm.:

Eksisterende trivselsindikator "Generel trivsel": En samlet indikator bestående af de 29 spørgsmål, som indgår i de fire differentierede indikatorer (se Boks 1).

Indikator for lav elevtrivsel i folkeskolen: Procentdelen af alle elever på 5. klassetrin på tre udvalgte skoler, som har mindst tre "bekymrende svar" blandt spørgsmålene, som indgår i indikatoren for lav elevtrivsel i folkeskolen. Procentdelen er beregnet ud af alle de elever på de udvalgte klassetrin på de tre skoler, som besvarede den nationale trivselsmåling i 2020.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskoleområdet.

For at overkomme denne svaghed og dermed bedre kunne opfange tegn på lav elevtrivsel i elevernes besvarelser er hver af de tre nyudviklede indikatorer beregnet på den måde, at indikatorens spørgsmål først er blevet omkodet, så svarværdierne ikke længere er fx 1, 2, 3, 4 og 5, men i stedet er enten 1 eller 0. Værdien "1" er givet til "bekymrende svar", det vil sige svar, som ud fra en faglig vurdering kunne være udtryk for lav elevtrivsel, fx fordi svaret kan siges at udtrykke en så lav tilfredshed, en så negativ vurdering eller lav tro på sig selv, at det kan være udtryk for lav elevtrivsel¹⁹. Dernæst er antallet af "bekymrende svar" optalt for hver elev, hvilket giver eleven en score, der udtrykker, hvor mange "bekymrende svar" eleven har blandt de spørgsmål, som indikatoren består af.

Grundlæggende kunne bare ét bekymrende svar på de udvalgte spørgsmål være udtryk for, at eleven har lav elevtrivsel. For at få et mere solidt mål for omfanget af lav elevtrivsel i forskellige elevgrupper er det dog blevet vurderet²⁰, at det først er ved en score på tre eller flere bekymrende svar, at det med en vis sikkerhed bør tolkes som et udtryk for lav elevtrivsel og dermed risiko for at mistrives i skolen. Årsagen er, at ét eller to bekymrende svar med for stor sandsynlighed kan tolkes som værende udtryk for tilfældige udsving i elevens besvarelse. I sidste ende vil det altid være et analytisk valg, hvor denne

¹⁸ Det omvendte kan også gøre sig gældende ved brug af simpelt gennemsnit, altså at elevtrivslen undervurderes. Dette kan ske, hvis en elev har flere mindre positive svar på en række spørgsmål og dermed et relativt lavt gennemsnit for disse, men der samtidig blandt elevens svar er få eller ingen svar, der i sig selv giver anledning til bekymring.

¹⁹ Et konkret eksempel fra vurderingen af svarene er, at det vurderes at være et bekymrende svar, hvis en folkeskole-elev svarer "Meget tit" eller "Tit" på spørgsmålet "Føler du dig ensom?".

²⁰ Denne vurdering er blandt andet baseret på faglige drøftelser med og anbefalinger fra Bjørn Holstein, som er formand for ekspertgruppen vedrørende de nationale trivselsmålinger i folkeskolen. Grænseværdien på tre bekymrende svar er også afprøvet i forskellige deskriptive plots af data, fx fraværdata krydset med antal bekymrende svar. Disse analyser gav ikke entydige svar, men pegede på tre bekymrende svar som en af flere oplagte grænseværdier.

grænseværdi fastsættes, men det er vurderingen, at den valgte værdi giver det mest solide grundlag for at opgøre, hvilke elever der udviser tegn på lav elevtrivsel²¹.

I de tre bokse ovenfor fremgår det, at der indgår et forskelligt antal spørgsmål i indikatoren for lav elevtrivsel på hvert af de tre uddannelsesområder. Som beskrevet i starten af afsnit 1.1 på side 13 er dette en af hovedårsagerne til, at der ikke vurderes at være grundlag for at sammenligne forekomsten af lav elevtrivsel på tværs af de tre områder.

²¹ Selvom der indgår et lidt forskelligt antal spørgsmål i de tre indikatorer (hhv. ni spørgsmål på folkeskoleområdet, otte for de gymnasiale uddannelser og ti på erhvervsuddannelsesområdet) er det stadig vurderingen, at tre bekymrende svar bør tolkes som udtryk for lav elevtrivsel, uanset hvilken af de tre indikatorer der er tale om.

2 Beskrivelse af elever med lav elevtrivsel

I denne anden del af rapporten præsenteres en række opgørelser²² over forekomsten af lav elevtrivsel i forskellige elevgrupper, når man på hvert af de tre uddannelsesområder anvender den udviklede indikatorer som målestok for, hvilke elever der udviser lav elevtrivsel.

2.1 Omfang af lav elevtrivsel over tid

Varsomhed ved direkte sammenligning af forekomst af lav elevtrivsel på tværs af de tre uddannelsesområder

For overskuelighedens skyld præsenteres rapportens resultater side om side for hhv. folkeskolen, de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne, men det er vigtigt at understrege, at direkte sammenligninger af rapportens resultater på tværs af de tre uddannelsesområder kan være problematisk og skal ske med stor varsomhed. Årsagen er, at lav elevtrivsel ikke opgøres på et identisk grundlag på tværs af de tre områder. Dette skyldes, at spørgeskemaerne bag hver af de tre trivselsmålinger er forskellige, og samtidig indgår der et forskelligt antal spørgsmål i indikatoren for lav elevtrivsel på hvert af de tre områder, jævnfør rapportens 1.2.1 fra side 8.

Hvordan forekomsten af lav elevtrivsel skal fortolkes

De nedenfor præsenterede resultater for forekomsten af lav elevtrivsel på hvert af de tre områder er *ikke* udtryk for, hvor store dele af eleverne der med sikkerhed mistrives i skolen henholdsvis i folkeskolens 4.-9. klasse, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne. Men de viste procentdele peger på, at en del af eleverne igennem deres svar på trivselsmålingen indikerer en så lav elevtrivsel, at de sandsynligvis enten mistrives i skolen eller er i umiddelbar risiko for at komme til at gøre det.

Betydning af COVID-19-relaterede nedlukning af skoler og uddannelsesinstitutioner

Den seneste trivselsmåling på alle tre uddannelsesområder er udført i perioder i løbet af 2020, hvor alle eller udvalgte skoler og uddannelsesinstitutioner var lukket ned pga. COVID-19-restriktioner. Disse nedlukninger lader dog ikke til at have påvirket forekomsten af lav elevtrivsel nævneværdigt, hvilket stemmer overens med det trivselsniveau, som er blevet opgjort med de eksisterende trivselsindikatorer på hver af de tre uddannelsesområder.

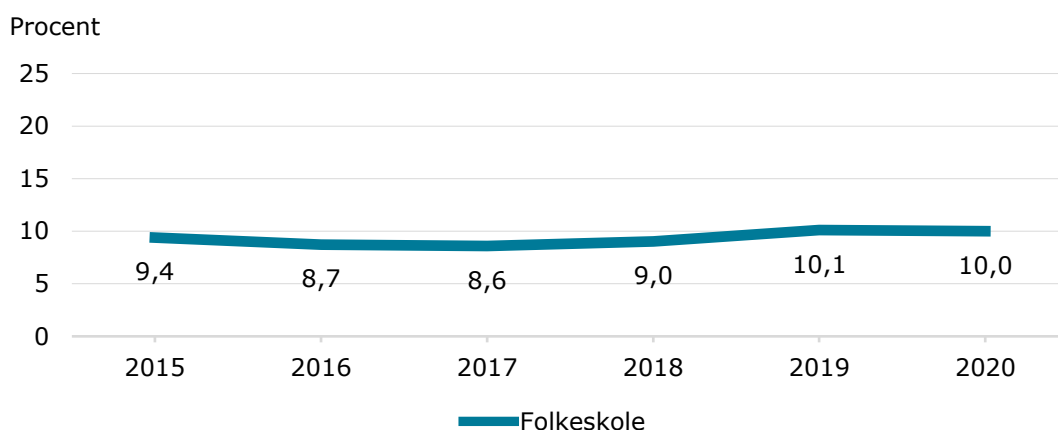
Mindre stigning over tid i forekomsten af lav elevtrivsel i folkeskolens 4.-9. klasse

Procentdelen af elever i folkeskolens 4.-9. klasse med lav elevtrivsel har været svagt faldende fra 9,4 procent i 2015 til 8,6 procent i 2017, mens der derefter ses en lille stigning i de følgende år frem til 10,0 procent i 2020, se Figur 1 nedenfor. Dette svarer til, at der i 2020 var ca. 26.000 elever²³ i 4.-9. klasse, som havde lav elevtrivsel inden for den gruppe af elever, som besvarede de nationale trivselsmålinger.

²² I alle rapportens figurer vises fordelingen af eleverne, uden at der er kontrolleret for andre forhold, fx socioøkonomi eller evt. forskelle i fordelingen på den variabel, som data vises for, fx elevens køn eller oprindelse.

²³ For alle tre uddannelsesområder gælder det, at angivelse af antal elever, som ser ud til at have lav elevtrivsel, er baseret på det antal elever, som faktisk har besvaret den nationale trivselsmåling i det pågældende år. Reelt må antallet af elever med lav elevtrivsel forventes at være højere, hvis de elever medregnes, som ikke har besvaret de nationale trivselsmålinger (især på erhvervsuddannelsesområdet, hvor svarprocenten er klart lavere end på de to andre uddannelsesområder), men vi kender af gode grunde ikke andelen af elever med lav elevtrivsel i denne gruppe.

Figur 1: Procentdel elever med lav elevtrivsel over tid i folkeskolen

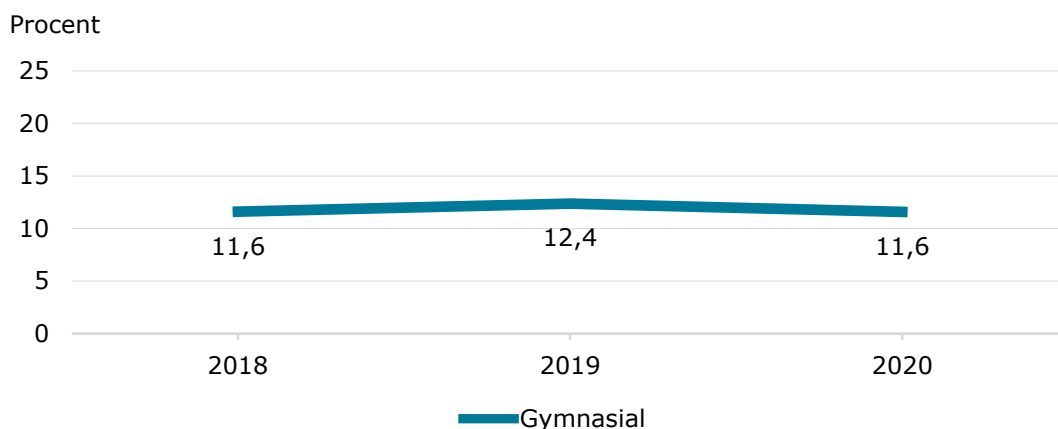
Anm.: For hvert skoleår er angivet procentdelen af alle elever, som har mindst tre "bekymrende svar" blandt spørgsmålene, som indgår i indikatoren for lav elevtrivsel i folkeskolen. Procentdelen er beregnet ud af alle de elever, som besvarede den nationale trivselsmåling i det pågældende år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskoleområdet.

Stabil forekomst af lav elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser

Ser man samlet på eleverne på de gymnasiale uddannelser, er omfanget af lav elevtrivsel overvejende stabilt fra 11,6 procent i 2018, 12,4 procent i 2019 og 11,6 procent i 2020, se Figur 2. Dette svarer til, at der i 2020 var ca. 13.100 elever, som havde lav elevtrivsel, blandt de elever som besvarede de nationale trivselsmålinger.

Figur 2: Procentdel elever med lav elevtrivsel over tid i gymnasiet

Anm.: For hvert skoleår er angivet procentdelen af elever, som har mindst tre "bekymrende svar" blandt spørgsmålene, som indgår i indikatoren for lav elevtrivsel i gymnasiet. Procentdelen er beregnet ud af alle de elever, som besvarede den nationale trivselsmåling i det pågældende år.

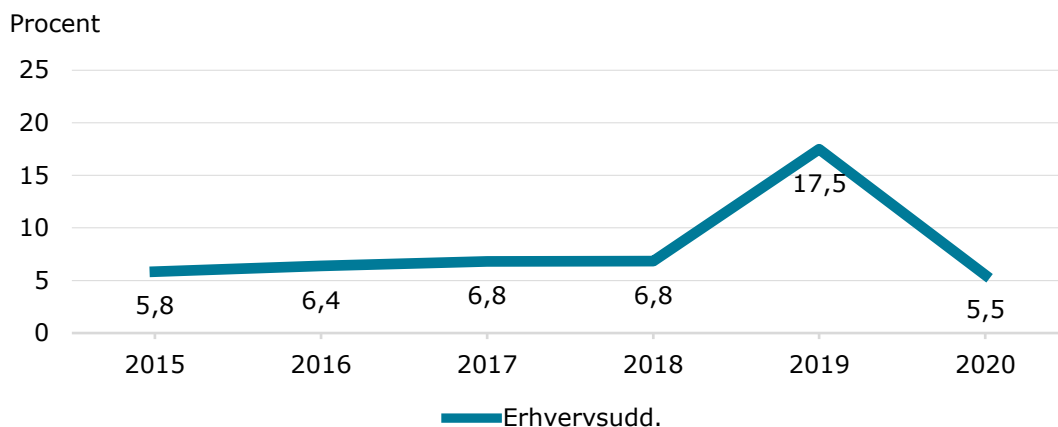
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på gymnasieområdet.

Svag stigning efterfulgt af muligt fald i forekomst af lav elevtrivsel på erhvervsuddannelserne

Forekomsten af lav elevtrivsel på erhvervsuddannelserne har været svagt stigende i de årlige målinger fra 5,8 procent i 2015 og til 6,8 procent i 2018, se Figur 3. I 2019 ligger niveauet for lav elevtrivsel markant højere, inden det i 2020 falder igen til 5,5 procent, hvilket er lavere end alle foregående år. De 5,5 procent i 2020 svarer til, at der i det år var ca. 1.800 elever, som havde lav elevtrivsel, hvis man ser på gruppen af elever, som besvarede de nationale trivselsmålinger.

Der kan ikke peges på en entydig forklaring på det udsving, der ses i 2019. Dataindsamlingsmetoden og vejledningsmaterialet var på en række punkter anderledes i 2019 sammenlignet med de foregående år, men det er vanskeligt at sige, hvad der kan ligge bag udsvinget i dette ene år.

Figur 3: Procentdel elever med lav elevtrivsel over tid på erhvervsuddannelserne

Anm.: For hvert skoleår er angivet procentdelen af alle elever, som har mindst tre "bekymrende svar" blandt spørgsmålene, som indgår i indikatoren for lav elevtrivsel på erhvervsuddannelserne. Procentdelen er beregnet ud af alle de elever, som besvarede den nationale trivselsmåling i det pågældende år.

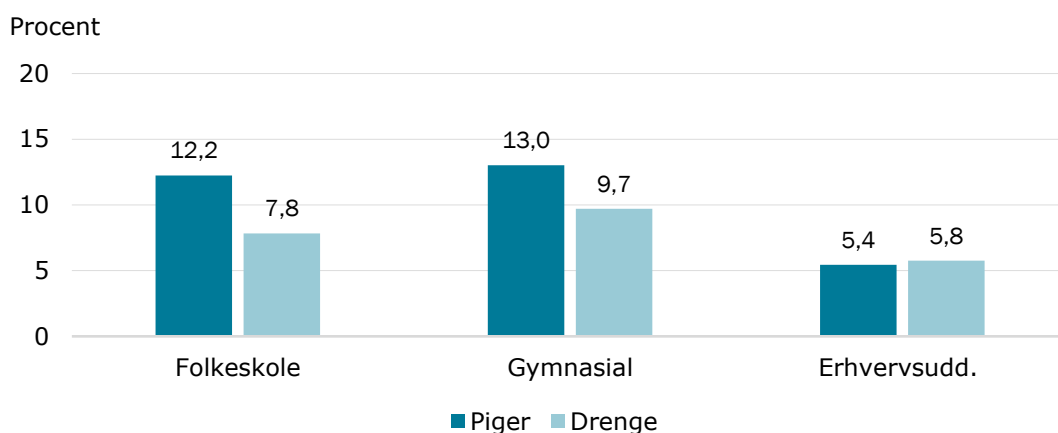
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på erhvervsuddannelsesområdet.

2.2 Baggrundskarakteristika

Større andel blandt piger udviser lav elevtrivsel end drenge i folkeskolen og på gymnasiale uddannelser, men for erhvervsuddannelserne er det ligeligt fordelt

I folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser er det i højere grad piger, der udviser lav elevtrivsel, mens fordelingen på erhvervsuddannelser er omtrent ligelig. Forskellen mellem kønnene er størst i folkeskolen, se Figur 4. Sammenligner man med den eksisterende trivselsindikator "Generel trivsel" på folkeskoleområdet ses det, at drengene også der ser ud til at trives lidt bedre, men forskellen på trivslen hos de to køn er større, når man anvender den her præsenterede indikator for lav elevtrivsel.

Figur 4: Procentdel elever med lav elevtrivsel fordelt efter elevens køn. Trivselsdata fra 2020.

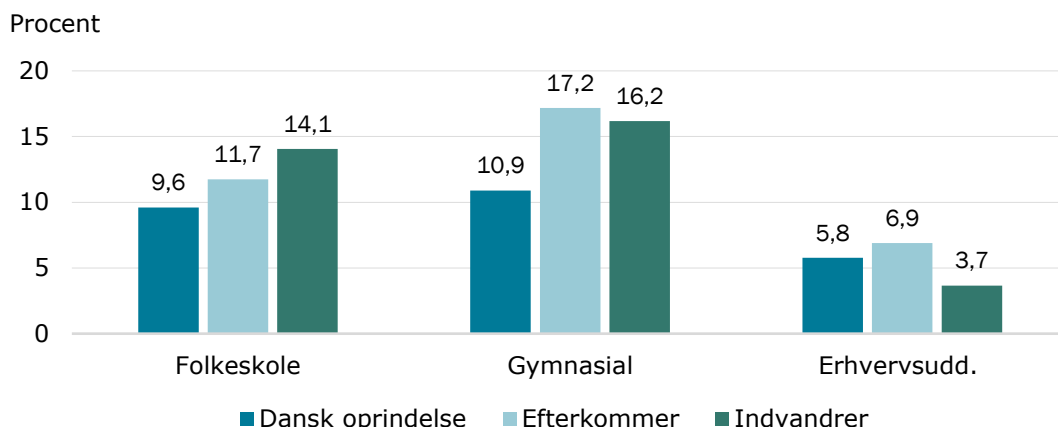

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet og registerdata fra Danmarks Statistik.

Efterkommere og indvandrere har større forekomst af lav elevtrivsel i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser

Ligesom det var tilfældet med fordelingen efter køn, ligner tendensen i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser hinanden, når det kommer til elevernes oprindelse: På begge disse områder gælder det, at elever med dansk baggrund har en mindre forekomst af lav elevtrivsel (hhv. 9,6 og 10,9 procent) sammenlignet med elever med efterkommerbaggrund (hhv. 11,7 procent og 17,2 procent) og elever med indvandrerbaggrund (14,1 og 16,2 procent), se Figur 5. Anderledes ser det ud på erhvervsuddannelserne, hvor elever med indvandrerbaggrund har den laveste forekomst af lav elevtrivsel (3,7 procent) sammenlignet med elever med dansk baggrund og elever med efterkommerbaggrund (hhv. 5,8 og 6,9 procent). Ser man på den eksisterende trivselsindikator "Generel trivsel" på folkeskoleområdet, ses der et mere ens billede for elever med forskellig oprindelse sammenlignet med de forskelle, som den her præsenterede indikator for lav elevtrivsel indikerer på folkeskoleområdet.

Figur 5: Procentdel elever med lav elevtrivsel fordelt efter elevens oprindelse. Trivselsdata fra 2020.

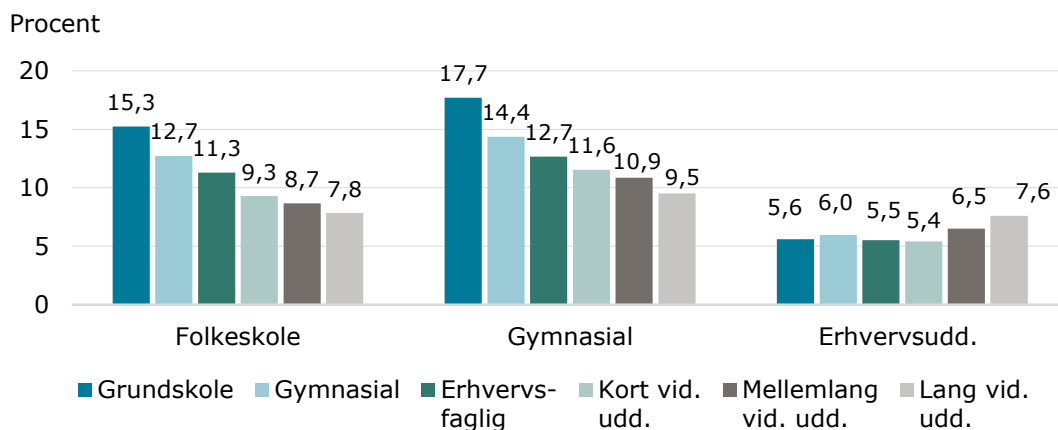

Anm.: Fordelingen af eleverne efter oprindelse er baseret på Danmarks Statistiks definition, hvor befolkningen inddeles i tre grupper afhængig af fødeland samt forældres statsborgerskab og fødeland.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet og registerdata fra Danmarks Statistik.

I folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser er der større procentdel med lav elevtrivsel, jo kortere uddannelse elevens forældre har

Tendensen i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser ligner også hinanden med hensyn til, hvordan elever med lav elevtrivsel fordeler sig, hvis eleverne inddeles efter deres forældres højeste uddannelse: Jo kortere uddannelse elevens forældre har, jo større er elevens sandsynlighed for at have lav elevtrivsel. For folkeskolen gælder det eksempelvis, at 15,3 procent af eleverne har lav elevtrivsel i den gruppe, hvis forældres højeste uddannelse er en grundskoleuddannelse, hvorimod dette kun gælder for 7,8 procent af de elever, hvis forældre har en lang videregående uddannelse, se Figur 6. På erhvervsuddannelserne er billedet mere blandet, og det er vanskeligt at pege på et klart mønster.

Figur 6: Procentdel elever med lav elevtrivsel fordelt efter elevens forældres højeste uddannelse. Trivselsdata fra 2020.

Anm.: Forældreoplysningerne er opgjort ved elevens 13. år. Forældrenes højeste uddannelse er opgjort for den af elevens forældre, der har den højeste uddannelse.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet og registerdata fra Danmarks Statistik.

2.3 Skolekarakteristika

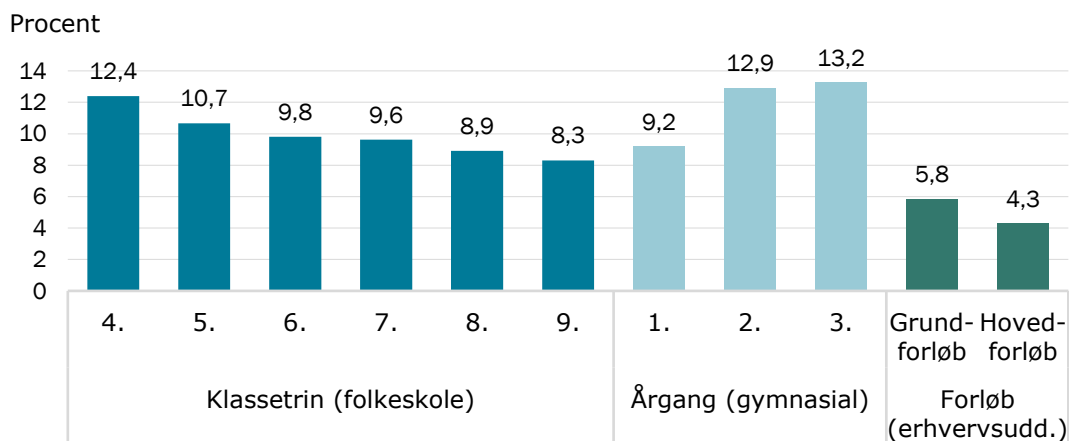
Størst forekomst af lav elevtrivsel på de ældre årgange på de gymnasiale uddannelser mens forekomsten på erhvervsuddannelserne er størst på grundforløbet

På det foreliggende datagrundlag²⁴ er det ikke muligt med sikkerhed at afgøre, hvad der er årsag til forskellene i forekomsten af lav elevtrivsel hos eleverne på forskellige trin i deres uddannelsesforløb, som vises i figur 5. Med det vigtige forbehold in mente indikerer figuren en lille tendens til, at forekomsten af lav elevtrivsel er lidt større på den yngste del af mellemtrinnet (4.-5. klassetrin). På de gymnasiale uddannelser ses umiddelbart en tendens til, at forekomsten af lav elevtrivsel er større i sidste del af uddannelsesforløbet, se Figur 7. På erhvervsuddannelserne ser det omvendt ud til, at forekomsten er størst i starten (5,8 procent på grundforløbet) og derefter falder (4,3 procent på hovedforløbet).²⁵

²⁴ Det kan være interessant at se på, om elevernes besvarelser indikerer, at de trives bedre eller værre i løbet af deres uddannelsesforløb, men dette er ikke muligt at gøre med sikkerhed på det anvendte datagrundlag. Årsagen er, at de viste data for hvert uddannelsesområde i Figur 7 og rapportens øvrige figurer er baseret på besvarelser for ét skoleår (et såkaldt "tværsnit"), og det er på dette grundlag ikke muligt at sammenligne en elevs besvarelse i ét år med samme elevs besvarelser i året efter. De forskelle i forekomsten af lav elevtrivsel på forskellige trin i uddannelserne, som vises i Figur 7, kan derfor skyldes forhold ved det at gå på fx 1. hhv. 2. år i et givent uddannelsesforløb, men de kan også skyldes andre forskelle mellem trivslen i de to grupper af elever, som i et givent skoleår var på fx 1. og 2. år i et uddannelsesforløb (den såkaldte "kohorte-effekt").

²⁵ En supplerende pointe er her, at en del flere elever falder fra på grundforløbet sammenlignet med på hovedforløbet. Dette kan have betydning for forekomsten af lav elevtrivsel på hvert af de to forløb, men rapportens analyser giver ikke svar på, hvordan en sådan sammenhæng kunne se ud.

Figur 7: Procentdel elever med lav elevtrivsel fordelt efter hhv. klassetrin, årgang og forløb. Trivselsdata fra 2020.

Anm.: Gymnasieområdet: 4. årgang findes på visse uddannelser, men er ikke medtaget i figuren på grund af få elever på denne årgang. Bemærk at visse uddannelses typer (fx stx) har 3. årgang som afsluttende årgang, mens det for andre (fx hf) er 2. årgang. Lav elevtrivsel som skyldes pres op til afslutningen af en uddannelse ("dimissionspres") vil derfor fordele sig forskelligt på årgangene på de forskellige uddannelses typer.

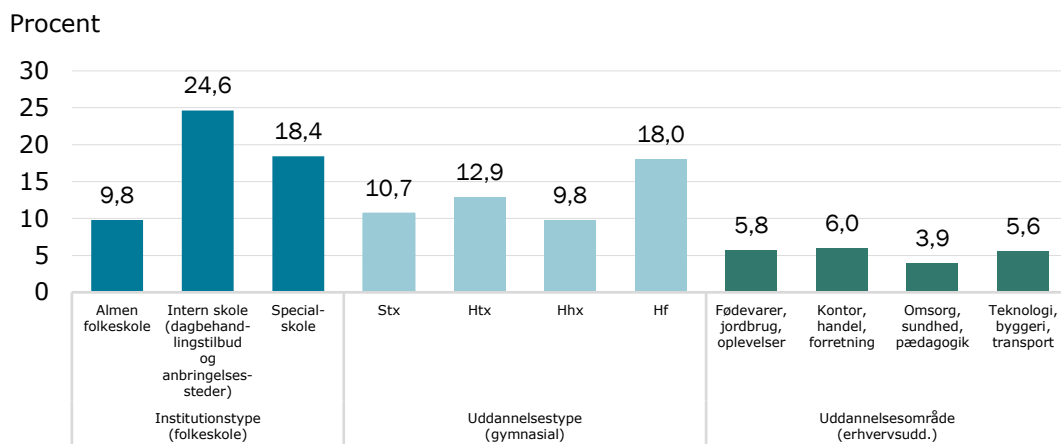
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet og registerdata fra Danmarks Statistik.

Klare forskelle på forekomst af lav elevtrivsel på tværs af folkeskolens institutionstyper og de gymnasiale uddannelses typer

Det er også muligt at se på forekomsten af lav elevtrivsel inden for hhv. institutionstyper (folkeskole), uddannelses typer (gymnasiale uddannelser) og hovedområder (erhvervsuddannelser). I folkeskolen er der ganske store forskelle, hvor forekomsten af lav elevtrivsel i den almene folkeskole ligger på 9,8 procent, mens den på specialskoler er 18,4 procent og i interne skoler (som er tilknyttet dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder) er 24,6 procent, jf. Figur 8. På de gymnasiale uddannelser er der også store forskelle, hvor forekomsten af lav elevtrivsel fx er på 9,8 procent og 10,7 procent på hhv. hhx og stx, mens den på hf ligger på 18,0 procent. På erhvervsuddannelserne er fordelingen på tværs af de fire uddannelsesområder rimelig jævn, men dog lidt lavere inden for omsorg, sundhed og pædagogik.

De viste forskelle inden for folkeskoleområdet ses også, hvis man anvender den eksisterende trivselsindikator "Generel trivsel". Dog ser der ud til at være lidt større forskelle på trivslen på de tre forskellige institutionstyper på folkeskoleområdet, når man anvender den udviklede indikator for lav elevtrivsel.

Figur 8: Procentdel elever med lav elevtrivsel fordelt efter hhv. institutionstype, uddannelsestype og uddannelsesområde. Trivselsdata fra 2020.

Anm.:

Folkeskole: Der er kun vist de institutionstyper, hvor eleverne besvarer den nationale trivselsmåling, det vil sige, at der ikke er medtaget (hverken her eller andre steder i rapporten) elever fra eksempelvis frie grundskoler (privatskoler) eller efterskoler.

Gymnasiale uddannelser: I hele rapporten såvel som i denne figur er der kun medtaget de uddannelsestyper, som har tilstrækkeligt mange besvarelser, og derfor er fx gymnasieforløb for flygtninge og 2-årig hhx ikke medtaget.

Erhvervsuddannelser: Elevens uddannelsesområde er defineret ud fra den uddannelse, hvor eleven var indskrevet på det tidspunkt, hvor vedkommende besvarede trivselsmålingen.

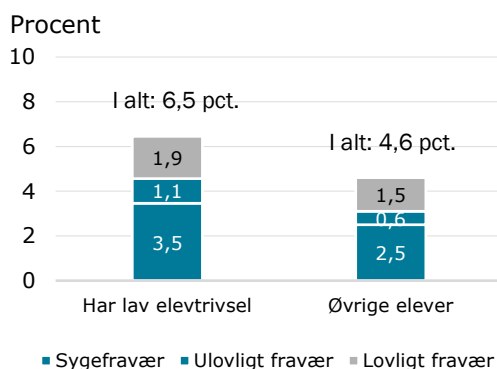
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet og registerdata fra Danmarks Statistik.

Elever med lav elevtrivsel har større fravær i folkeskolen og frafalder i højere grad deres årgang eller forløb på de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne

Folkeskoleelever med lav elevtrivsel har på tværs af fraværsårsager et højere fravær sammenlignet med øvrige elever (6,5 over for 4,6 procent), og det kan især tilskrives et højere ulovligt fravær²⁶ og sygefravær, se Figur 9. Elever med lav elevtrivsel frafalder i højere grad deres årgang på de gymnasiale uddannelser (7,4 mod 1,9 procent på de gymnasiale uddannelser) og deres forløb på erhvervsuddannelserne (10,1 mod 6,7 procent), når de sammenlignes med øvrige elever, se Figur 10. At frafalde vil her sige, at eleven ikke gennemfører det år eller det forløb på uddannelsen (fx 1.g på stx eller grundforløb 1. del på en erhvervsuddannelse), som eleven var i gang med, da vedkommende besvarede trivselsmålingen.

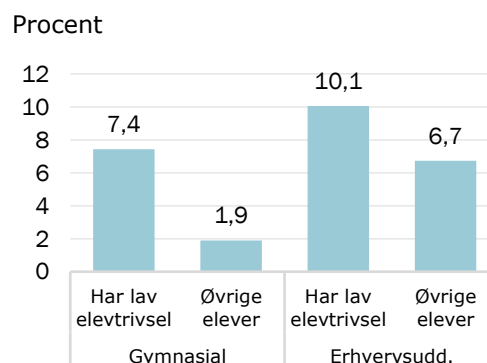
²⁶ Ulovligt fravær er, når eleven ikke er fraværende på grund af sygdom, funktionsnedsættelse eller lignende, og skolelederen ikke har givet tilladelse til ekstraordinær frihed.

Figur 9: Procentdel skolefravær hos elever i folkeskolen fordelt efter elevtrivsel. Trivselsdata fra 2020.

Anm: Fraværsprocenten er beregnet som antal dages fravær ud af antal dages normerede skoletid.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra den nationale trivselsmåling i folkeskolens 4.-9. klasse samt fraværdata fra Børne- og Undervisningsministeriets registre.

Figur 10: Procentdel elever på gymnasiale uddannelser der frafalder deres årgang og elever på erhvervsuddannelserne der frafalder deres forløb fordelt efter elevtrivsel. Trivselsdata fra 2019.

Anm: En elev er defineret som værende frafaldet, hvis eleven ikke afsluttede den årgang eller det forløb på sin uddannelse, som eleven var i gang med, da vedkommende udfyldte trivselsmålingen. I denne opgørelse af frafald er en gymnasial uddannelse inddelt i to eller tre årgange (fx 1. g, 2.g og 3.g), alt efter typen af uddannelse. Tilsvarende er en erhvervsuddannelse i denne opgørelse inddelt i tre forløb: Grundforløb 1. del; grundforløb 2. del; og hovedforløb.

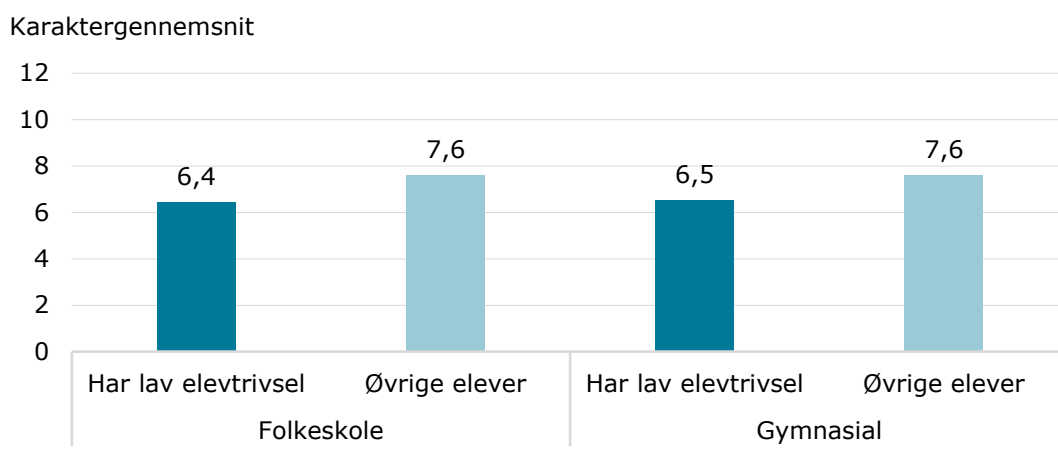
En elev, der i figuren er talt som havende frafaldet sin årgang eller forløb, kan godt på et senere tidspunkt være påbegyndt en anden ungdomsuddannelse eller fx startet forfra på samme årgang eller forløb på samme uddannelse. For elever der besvarede trivselsmålingen i 2020 er der pt. ikke datagrundlag til at afgøre, om de gennemførte eller frafaldt deres årgang eller forløb, og derfor er figuren baseret på data fra trivselsmålingen i 2019.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra den nationale trivselsmåling på gymnasie- og erhvervsuddannelsesområdet samt registerdata fra Danmarks Statistik.

Elever med lav elevtrivsel opnår lavere karaktersnit i både folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser

Både i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser opnår elever med lav elevtrivsel et lavere karaktersnit ved hhv. afgangsprøven og den afsluttende eksamen, se Figur 11. Der findes i skrivende stund ikke fuldt dækkende data for elevers karakterer på erhvervsuddannelserne, og derfor er det ikke muligt at foretage samme analyse for disse elever.

Figur 11: Afgangsgennemsnit for elever i folkeskolen og eksamensgennemsnit for elever på gymnasiale uddannelser. Trivselsdata fra 2020 for folkeskolen og trivselsdata for 2019 for de gymnasiale uddannelser.

Anm.:

Folkeskole: Afgangsgennemsnit angiver elevernes gennemsnit ved 9. klasses afgangseksamen i de obligatoriske prøver, det vil sige inklusiv udtræksfag. Der er vist karakterer for skoleåret 2019/2020 (det vil sige eksamen sommeren 2020).

Gymnasiale uddannelser: Eksamensresultat er det samlede karaktergennemsnit, som eleven har på sit eksamensbevis ved afslutning af uddannelsen, det vil sige det karaktergennemsnit, som er justeret for "bonusfaktor A", det vil sige som er justeret op med en procentdel, hvis eleven har haft enten et eller to flere fag på A-niveau end påkrævet. Eksamensresultatet er opgivet for elever, som har afsluttet en gymnasial uddannelse i skoleåret 2019/2020 (det vil sige eksamen sommeren 2020), hvilket inkluderer 2. årgang på hf og 3. årgang på stx, htx og hhx. Figuren viser altså kun noget om eksamensgennemsnit og elevtrivsel for elever på afsluttende årgange på hver af de gymnasiale uddannelser.

For både folkeskolen og de gymnasiale uddannelser gælder det, at de viste karakterdata på forskellige måder kan forventes at være påvirket af de særlige forhold omkring årskaraktergivning og eksamensafholdelse, som blev forårsaget af COVID-19-relaterede nedlukninger og øvrige tiltag.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole- og gymnasieområdet samt eksamensresultater fra Børne- og Undervisningsministeriets registre.

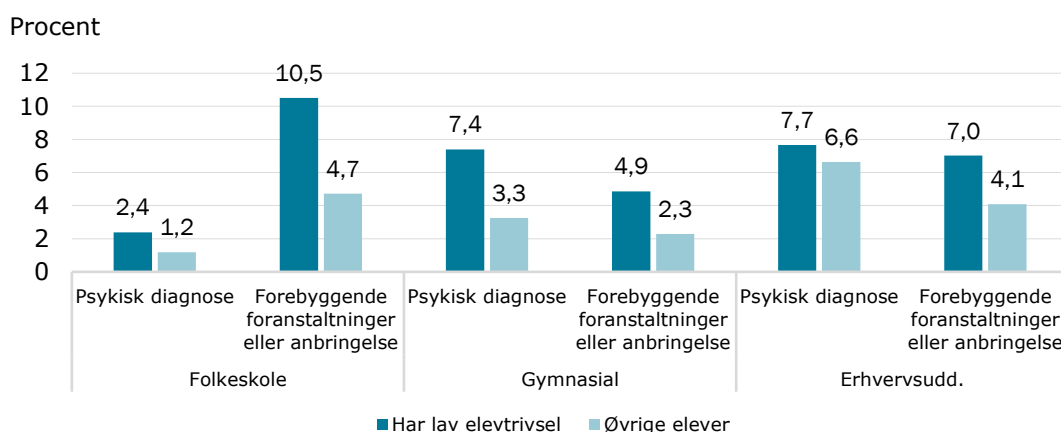
2.4 Psykiske diagnoser og sociale foranstaltninger

Større forekomst af psykiske diagnoser samt forebyggende foranstaltninger eller anbringelse blandt elever med lav elevtrivsel

Indtil nu i rapporten er der præsenteret figurer, som viser forekomsten af lav elevtrivsel i forskellige elevgrupper, men det kan også give interessante indsigter at se på det omvendte, altså forekomsten af forskellige karakteristika blandt hhv. elever med lav elevtrivsel og øvrige elever. Figur 12 sammenligner²⁷ således elever med lav elevtrivsel og øvrige elever, når det kommer til, for det første hvor stor procentdel der i løbet af de seneste fem år op til de besvarede trivselsmålingen havde været til lægen eller på hospitalet til behandling for en psykisk diagnose. For det andet sammenlignes elever med lav elevtrivsel med øvrige elever, når det kommer til, hvor stor procentdel som i løbet af 2019 havde modtaget forebyggende foranstaltninger eller var anbragt uden for hjemmet. For alle tre uddannelsesområder ses en større forekomst af begge forhold hos elever med lav elevtrivsel. For elever i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser er forekomsten omtrent dobbelt så stor blandt elever med lav elevtrivsel sammenlignet med øvrige elever, mens forskellen på disse to grupper er lidt mindre hos elever på erhvervsuddannelserne.

²⁷ Vær opmærksom på, at figuren ikke siger noget om, hvor stor procentdel af elever med disse forhold, som udviser lav elevtrivsel, men altså omvendt viser forekomsten af disse forhold, når der ses særskilt på elever med lav elevtrivsel og på øvrige elever.

Figur 12: Procentdel blandt elever hhv. med lav elevtrivsel og øvrige elever, som har en psykisk diagnose eller som har modtaget forebyggende foranstaltninger eller er blevet anbragt. Trivselsdata fra 2019.

Anm.:

Psykisk diagnose angiver, at eleven inden for de seneste 5 år op til skoleåret, hvor vedkommende besvarede trivselsmålingen, havde været i kontakt med sundhedsvæsenet vedr. en af følgende diagnoser: Demens mv.; psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser; skizofreni mv.; affektive sindslidelser; nervøse og stressrelaterede tilstande mv.; adfærd ændringer mv., fx spiseforstyrrelser; forandringer af personlighedsstruktur og adfærd mv., fx personlighedsforstyrrelser.

Forebyggende foranstaltninger eller anbringelse angiver, at eleven i løbet af 2019 havde modtaget en forebyggende indsats (personrettet) eller en anbringelse uden for hjemmet efter servicelovens bestemmelser om særlig støtte til børn og unge. En stor del af eleverne på erhvervsuddannelserne befinder sig i en aldersgruppe, hvor denne type sociale foranstaltninger ikke er relevante. Af denne årsag er det kun en mindre del af disse elever, for hvem det overhovedet er muligt at modtage en sådan foranstaltning, og derfor er figurens tal kunstigt lave for denne elevgruppe, når det kommer til forebyggende foranstaltninger og anbringelser. Opgørelsen af sociale foranstaltninger følger Social- og Indenrigsministeriets opgørelse af udsatte børn og unge, se fx Socialpolitisk Redegørelse 2019.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet samt data fra registrene Børn og unge anbragte forløbsregister og Børn og unge - underretninger.

3 Opsamling

Der tegner sig klare forskelle på elever med lav elevtrivsel identificeret med de nye indikatorer og øvrige elever i folkeskolens 4.-9. klasse, på de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne. Flere af forskellene går igen på tværs af de tre uddannelsesområder. I Tabel 2 nedenfor er vist en oversigt over, i hvilke elevgrupper forekomsten af lav elevtrivsel er størst for hvert af de tre uddannelsesområder. I tabellen fremgår også to elevinddelinger, som af pladshensyn ikke er vist som figur i denne rapport: Den region, som eleven bor i, samt elevens forældres stærkeste tilknytning²⁸ til arbejdsmarkedet.

I et videre arbejde i Børne- og Undervisningsministeriet skal der tages stilling til den mulige fremtidige anvendelse af indikatorerne i skolers og uddannelsesinstitutioners trivselsfremmende arbejde og i ministeriets databeredskab. Umiddelbart rummer de udviklede indikatorer flere perspektiver. De gør det blandt andet muligt at følge udviklingen i lav elevtrivsel over tid, herunder ændringer i hvordan denne fordeler og udvikler sig i forskellige elevgrupper. Denne viden gør det muligt at identificere på et givent tidspunkt, hvor stor andel af en given elevgruppe der har lav elevtrivsel, og om der er behov for at iværksætte tiltag. Hermed kan de udviklede indikatorer potentielt understøtte arbejdet med at iværksætte målrettede tiltag og indsatser, der kan forbedre trivslen på skoler og uddannelsesinstitutioner.

Tabel 2: Oversigt over i hvilke elevgrupper forekomsten af lav elevtrivsel er størst i hhv. folkeskolens 4.-9. klasse, på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne.

Baggrundsvariable	Størst forekomst af lav elevtrivsel i folkeskolens 4.-9. klasse	Størst forekomst af lav elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser	Størst forekomst af lav elevtrivsel på erhvervsuddannelserne
Køn	Piger	Piger	Stort set ligelig forekomst
Oprindelse	Indvandrere og i nogen grad efterkommere	Indvandrere og efterkommere	Efterkommere og elever med dansk oprindelse
Geografisk region	Lidt større forekomst i Region Sjælland og Region Hovedstaden	Region Sjælland og Region Hovedstaden	Lidt større forekomst i Region Sjælland og Region Hovedstaden
Elevers forældres højeste uddannelse	Elever hvis forældre har en kortere uddannelse	Elever hvis forældre har en kortere uddannelse	Stort set ligelig forekomst
Elevers forældres stærkeste tilknytning til arbejdsmarkedet	Elever hvis forældre er ledige eller uden for arbejdsstyrken	Elever hvis forældre er ledige eller uden for arbejdsstyrken	Stort set ligelig forekomst
Klassetrin/årgang/forløb	Lidt større forekomst på 5. og især på 4. klassetrin	2. og især 3. årgang	Grundforløb
Institutions-type/uddannelses-type/hovedområde	Specialskoler og især på dagbehandlingstilbud og behandlingshjem	Hf og i nogen grad htx	Lidt lavere forekomst inden for omsorg, sundhed og pædagogik

Anm.: Forældreoplysningerne er opgjort ved elevens 13. år. Forældrenes højeste uddannelse er opgjort for den af elevens forældre, der har den højeste uddannelse. Det samme gælder for forældrenes stærkeste arbejdstilknytning, det vil sige at her er det opgjort for den forælder, som har den stærkeste arbejdstilknytning.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra de nationale trivselsmålinger på folkeskole-, gymnasie-, og erhvervsuddannelsesområdet og registerdata fra Danmarks Statistik.

²⁸ Med dette menes, at eleverne er grupperet efter, om mindst én af deres forældre var enten i job, ledige eller uden for arbejdsstyrken.

4 Bilag

4.1 Bilag 1: Oversigt over spørgsmål udvalgt til de tre indikatorer for lav elevtrivsel

For hvert uddannelsesområde er vist hele spørgerammen²⁹ med et "X" ud for de spørgsmål, som indgår i indikatoren for lav elevtrivsel på det pågældende uddannelsesområde. I udvælgelsen er der først og fremmest lagt vægt på at identificere de spørgsmål, som vurderes at være mest centrale for, om en elev trives i skolen eller ej. Desuden er der lagt vægt på at vælge spørgsmål, som dækker forskellige aspekter ved elevernes trivsel, for eksempel elevernes selvopfattelse, oplevelse af fællesskab mv. På folkeskoleområdet er spørgsmålet "Er du glad for din skole?" for eksempel udvalgt, idet det vurderes at være et meget centralt og bredt favnende spørgsmål i forhold til at indfange elevens opfattelse af at trives i skolen. Spørgsmålene "Føler du dig ensom?" og "Hvor tit har du ondt i maven?" er udvalgt, fordi de vurderes at være velegnede til at indfange et centralt henholdsvis socialt og fysisk udtryk for lav trivsel i skolen. På samme vis er de øvrige udvalgte spørgsmål på folkeskoleområdet såvel som på de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelsesområdet valgt for at indfange centrale udtryk for elevernes (mis)trivsel, der samtidig dækker forskellige aspekter eller temaer inden for denne.

Spørgeramme for den nationale trivselsmåling på folkeskoleområdet med markering af de spørgsmål, der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
Q1	Er du glad for din skole?	X
Q2	Er du glad for din klasse?	
Q3	Jeg prøver at forstå mine venner, når de er triste eller sure.	
Q4	Jeg er god til at arbejde sammen med andre.	
Q5	Jeg siger min mening, når jeg synes, at noget er uretfærdigt.	
Q6	Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?	
Q7	Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?	X
Q8	Kan du koncentrere dig i timerne?	
Q9	Føler du dig ensom?	X
Q10	Hvor tit har du ondt i maven?	X
Q11	Hvor tit har du ondt i hovedet?	

²⁹ Spørgsmål der vedrører baggrundsforhold (fx køn og forløb) samt spørgsmål som kun stilles til en del af eleverne (fx spørgsmål om oplevelse af praktikophold) er ikke inddraget i udvælgelsen af spørgsmål til indikatoren for lav elevtrivsel og vises derfor ikke her.

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
Q12	Er du bange for at blive til grin i skolen?	X
Q13	Hvor ofte føler du dig tryk i skolen?	
Q14	Er du blevet mobbet i dette skoleår?	X
Q15	Har du selv mobbet nogen i skolen i dette skoleår?	
Q16	Er du og dine klassekammerater med til at bestemme, hvad I skal arbejde med i klassen?	
Q17	Hvis jeg bliver forstyrret i undervisningen, kan jeg hurtigt koncentrere mig igen.	
Q18	Hvis der er larm i klassen, kan lærerne hurtigt få skabt ro.	
Q19	Er undervisningen kedelig?	
Q20	Er undervisningen spændende?	
Q21	Hvis jeg keder mig i undervisningen, kan jeg selv gøre noget for, at det bliver spændende.	
Q22	Hvis noget er for svært for mig i undervisningen, kan jeg selv gøre noget for at komme videre.	
Q23	Møder dine lærere præcist til undervisningen?	
Q24	Er det let at høre, hvad læreren siger i timerne?	
Q25	Er det let at høre, hvad de andre elever siger i timerne?	
Q26	Lykkes det for dig at lære dét, du gerne vil, i skolen?	X
Q27	Hjælper dine lærere dig med at lære på måder, som virker godt?	
Q28	Hvad synes dine lærere om dine fremskridt i skolen?	
Q29	Jeg klarer mig godt fagligt i skolen.	
Q30	Jeg gør gode faglige fremskridt i skolen.	
Q31	Undervisningen giver mig lyst til at lære mere.	
Q32	Lærerne er gode til at støtte mig og hjælpe mig i skolen, når jeg har brug for det.	
Q33	Jeg føler, at jeg hører til på min skole.	
Q34	Jeg kan godt lide pauserne i skolen	X
Q35	De fleste af eleverne i min klasse er venlige og hjælpsomme.	X
Q36	Andre elever accepterer mig, som jeg er.	

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
Q37	Lærerne sørger for, at elevernes ideer bliver brugt i undervisningen.	
Q38	Jeg synes godt om udeområderne på min skole.	
Q39	Jeg synes godt om undervisningslokalerne på skolen.	
Q40	Jeg synes, toiletterne på skolen er pæne og rene.	

Spørgeramme for den nationale trivselsmåling på de gymnasiale uddannelser med markering af de spørgsmål, der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
6	Jeg er glad for at gå i skole	X
7	Jeg klarer mig godt fagligt i skolen	
8	Jeg deltager aktivt i timerne	
9	Jeg afleverer mine opgaver til tiden	
10	Jeg bliver ved med at arbejde, indtil tingene er klaret	
11	Jeg har svært ved at komme i gang med opgaver	
12	Jeg er forberedt til timerne	
13	Jeg forbliver rolig i pressede situationer	
14	Jeg kan lide at kende til og lære nye ting	
15	Jeg er motiveret for undervisningen	
16	Jeg laver mit skolearbejde, fordi jeg er interesseret i det	
17	Når jeg ikke kan finde ud af en bestemt ting i skolen, tør jeg godt sige det i klassen	
18	Jeg gør gode faglige fremskridt i skolen	
19	Hvis jeg bliver forstyrret i undervisningen, kan jeg hurtigt koncentrere mig igen	
20	Hvis noget er svært for mig i undervisningen, kan jeg selv gøre noget for at komme videre	
21	Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?	
22	Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?	
23	Lykkes det for dig at lære dét, du gerne vil i skolen?	
24	Jeg får tilbagemeldinger fra lærerne, som jeg kan bruge til at blive bedre i fagene	

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikator for lav elevtrivsel
25	Jeg har indflydelse på undervisningen	
26	Lærerne sørger for, at elevernes ideer bliver brugt i undervisningen	
27	Undervisningen motiverer mig til at lære nyt	
28	Lærerne giver faglig hjælp, når jeg har brug for det	
29	Lærerne respekterer mig	
30	Lærerne koordinerer tidspunkter for opgave-afleveringer	
31	Mine forældre viser interesse for det, jeg gør i skolen	
32	Mine forældre opmuntrer mig til skolearbejde	
33	Er du glad for din klasse?	X
34	Jeg er god til at arbejde sammen med andre	
35	Jeg føler, at jeg hører til på min skole	X
36	Jeg støtter og hjælper mine klassekammerater	
37	Jeg kommer godt ud af det med mine klassekammerater	X
38	Stemningen i min klasse er præget af forståelse og respekt for hinanden	
39	I min klasse er det godt at være aktiv i timerne	
40	Jeg kan få hjælp og støtte fra mine klassekammerater	
41	Jeg ville ønske, jeg gik på en anden skole	X
42	Jeg har en god kontakt med elever fra andre klasser/hold	
43	Jeg har kontakt til de andre fra klassen uden for skoletiden	
44	Jeg har det dårligt i skolen	X
45	Hvor ofte føler du dig presset i skolen?	
46a	Hvor ofte føler du dig presset pga.: Lektier	
46b	Hvor ofte føler du dig presset pga.: Karakterer	
46c	Hvor ofte føler du dig presset pga.: Egne krav og forventninger til skolearbejdet	
46d	Hvor ofte føler du dig presset pga.: Andet	
47	Har du i dette skoleår seriøst overvejet at 'droppe ud' af skolen? ³⁰	X

³⁰ I spørgerammen indgår dette som ét spørgsmål, men hvor respondenter kan vælge ikke kun ét svar, men flere forskellige svar, der udtrykker forskellige årsager til, at vedkommende evt. har overvejet at droppe ud af skolen. For

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
48	Føler du dig ensom i skolen?	X
I hvilket omfang er du det seneste år blevet udsat for følgende af andre elever eller ansatte på skolen?		
49a	- Blevet kaldt grimme navne, gjort nar af eller blevet drillet på en sårende måde?	
49b	- Blevet truet til at gøre ting, jeg ikke havde lyst til at gøre?	
49c	- Blevet udsat for uønsket psykisk eller fysisk opmærksomhed?	
49d	- Digital mobning	
49e	- Blevet udsat for uønsket seksuel opmærksomhed?	
50	I hvilket omfang har du det seneste år oplevet, at elever eller ansatte på skolen er blevet presset til at gøre ting, som de ikke havde lyst til at gøre?	
51	Der er gode muligheder på skolen for at få støtte og vejledning, hvis jeg har det svært	

at spørgsmålet om at droppe ud kunne indgå i udvælgelsen af spørgsmål til indikatoren for lav elevtrivsel, er elevernes svar på de forskellige årsager kodet sammen til ét spørgsmål, som har værdien "Ja", hvis respondenter har angivet mindst én årsag til at have overvejet at droppe ud, og som har værdien "Nej", hvis respondenter har sat kryds ved det den svarmulighed, som lyder "Jeg har ikke overvejet at droppe ud".

Spørgeramme for den nationale trivselsmåling for erhvervsuddannelsesområdet med markering af de spørgsmål, der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
5a.	Jeg klarer mig godt i skolen?	X
5b.	Hvordan klarer du dig fagligt i klassen/på holdet?	
5c	Jeg er en person, som tit kan klare det, jeg sætter mig for?	X
6a	Hvor enig eller uenig er du i at...? Jeg er forberedt til timerne	
6b	Hvor enig eller uenig er du i at...? Jeg deltager aktivt i timerne	
Ex6a	Jeg er en person som... er pålidelig når det kommer til skolearbejde	
Ex6b	Jeg er en person som... bliver ved med at arbejde indtil tingene er klaret	X
Ex6c	Jeg er en person som... let bliver distraheret og har svært ved at høre efter	
Ex6d	Jeg er en person som... godt kan lide at kende til og lære nye ting	X
Ex6e	Jeg er en person som... er koncentreret om skolearbejdet i timerne	
Ex6f	Jeg er en person som... kan lide at have alle mine skoleting i god orden	
7	Hvordan oplever du de faglige krav på skolen?	
8	Hvordan vurderer du dine undervisningsforhold på skolen (fx borde, stole, klasselokaler, laboratorier, værksteder)?	
9	Hvordan vurderer du skolens vedligeholdelse og rengøring?	
10	Hvordan vurderer du skolens indretning og udseende?	
11	Hvor enig eller uenig er du i, at...? Jeg har adgang til de nødvendige lokaler, værktøjer og udstyr, når jeg har brug for det i undervisningen	
12	Hvordan vurderer du forholdene på skolen som helhed?	
13a	Hvor enig eller uenig er du i, at ...? Jeg er motiveret for undervisningen	X
13b	Hvor enig eller uenig er du i, at ...? Jeg trives på skolen	X

Spm.nr.	Spørgsmål	Spørgsmål der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel
13c	Hvor enig eller uenig er du i, at ...? Jeg kommer godt ud af det med mine holdkammerater	X
13d	Hvor enig eller uenig er du i, at ...? Jeg er glad for min skole	X
13e	Hvor enig eller uenig er du i, at ...? Jeg er god til at arbejde sammen med andre	
14a	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne er godt forberedte	
14b	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne overholder aftaler	
14c	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne giver mig ansvar	
14d	Hvor ofte syntes du at...? Hvor ofte syntes du at...? Lærerne respekterer mig	X
14e	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne giver faglig hjælp, når jeg har brug for det	X
14f	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne er gode til at give tilbagemelding på min indsats	
14g	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne opstiller klare mål for, hvad jeg skal lære	
14h	Hvor ofte syntes du at...? Lærerne er gode til at forklare tingene, så jeg forstår dem	

4.2 Bilag 2: Ny kodning af spørgsmål til de tre indikatorer for lav elevtrivsel

Som beskrevet i rapporten er de tre indikatorer baseret på udvalgte spørgsmål fra hver af de tre nationale trivselsmålinger, som efterfølgende er blevet omkodet, så svarværdierne ikke længere er fx 1, 2, 3, 4 og 5, men i stedet er enten 1 eller 0. Værdien "1" er givet til "bekymrende svar", det vil sige svar, som ud fra en faglig vurdering kunne være udtryk for lav elevtrivsel, fx fordi svaret kan siges at udtrykke en så lav tilfredshed, en så negativ vurdering eller lav tro på sig selv, at det kan være udtryk for, at eleven har lav elevtrivsel og dermed er i risiko for at mistrives i skolen.

Nedenfor er vist både den oprindelige og nye kodning af de spørgsmål, som indgår i hver af de tre indikatorer.

Oprindelig og ny kodning af de ni spørgsmål fra den nationale trivselsmåling for folkeskoleområdet, der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel

Spm.nr.	Spørgsmål	Svarværdier	Oprindelig kodning	Ny kodning ("1" er udtryk for "bekymrende svar")
Q1	Er du glad for din skole?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
Q7	Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	5 4 3 2 1	0 0 1 1 1
Q9	Føler du dig ensom?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	1 2 3 4 5	1 1 0 0 0
Q10	Hvor tit har du ondt i maven?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	1 2 3 4 5	1 1 0 0 0
Q12	Er du bange for at blive til grin i skolen?	Altid For det meste En gang i mellem Sjældent Aldrig	1 2 3 4 5	1 1 0 0 0
Q14	Er du blevet mobbet i dette skoleår?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	1 2 3 4 5	1 1 1 0 0

Spm.nr.	Spørgsmål	Svarværdier	Oprindelig kodning	Ny kodning ("1" er udtryk for "bekymrende svar")
Q26	Lykkes det for dig at lære dét, du gerne vil, i skolen?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
Q34	Jeg kan godt lide pauserne i skolen.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 1 1 1
Q35	De fleste af eleverne i min klasse er venlige og hjælpsomme.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1

Oprindelig og ny kodning af de otte spørgsmål fra den nationale trivselsmåling på de gymnasiale uddannelser, der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel

Spm.nr.	Spørgsmål	Svarværdier	Oprindelig kodning	Ny kodning ("1" er udtryk for "bekymrende svar")
6	Jeg er glad for at gå i skole.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
33	Er du glad for din klasse?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	5 4 3 2 1	0 0 1 1 1
35	Jeg føler, at jeg hører til på min skole.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
37	Jeg kommer godt ud af det med mine klassekammerater.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 1 1 1

Spm.nr.	Spørgsmål	Svarværdier	Oprindelig kodning	Ny kodning ("1" er udtryk for "bekymrende svar")
41	Jeg ville ønske, jeg gik på en anden skole.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	1 2 3 4 5	1 1 0 0 0
44	Jeg har det dårligt i skolen.	Helt enig Enig Hverken enig eller uenig Uenig Helt uenig	1 2 3 4 5	1 1 1 0 0
47	Har du i dette skoleår seriøst overvejet at 'droppe ud' af skolen? ³¹	Ja Nej	1 2	1 0
48	Føler du dig ensom i skolen?	Meget tit Tit En gang i mellem Sjældent Aldrig	1 2 3 4 5	1 1 0 0 0

Oprindelig og ny kodning af de ti spørgsmål fra den nationale trivselsmåling for erhvervsuddannelsesområdet, der indgår i indikatoren for lav elevtrivsel

Spm.nr.	Spørgsmål	Svarværdier	Oprindelig kodning	Ny kodning ("1" er udtryk for "bekymrende svar")
5a	Jeg klarer mig godt i skolen.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
5c	Jeg er en person, som tit kan klare det jeg sætter mig for?	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1

³¹ I den nationale trivselsmåling indgår dette som ét spørgsmål, men hvor respondenterne kan vælge ikke kun ét svar, men flere forskellige svar, der udtrykker forskellige årsager til, at vedkommende evt. har overvejet at droppe ud af skolen. For at spørgsmålet om at droppe ud kunne indgå i udvælgelsen af spørgsmål til indikatoren for lav elevtrivsel, er elevernes svar på de forskellige årsager kodet sammen til ét spørgsmål, som har værdien "Ja", hvis respondenterne har angivet mindst én årsag til at have overvejet at droppe ud, og som har værdien "Nej", hvis respondenterne har sat kryds ved det den svarmulighed, som lyder "Jeg har ikke overvejet at droppe ud".

Spm.nr.	Spørgsmål	Svarværdier	Oprindelig kodning	Ny kodning ("1" er udtryk for "bekymrende svar")
Ex6b	Jeg er en person som, bliver ved med at arbejde indtil tingene er klaret.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
Ex6d	Jeg er en person, som godt kan lide at lære nye ting.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
13a	Jeg er motiveret for undervisningen.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
13b	Jeg trives på skolen.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
13c	Jeg kommer godt ud af det med mine holdkammerater.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
13d	Jeg er glad for min skole.	Helt enig Delvist enig Hverken enig eller uenig Delvist uenig Helt uenig	5 4 3 2 1	0 0 0 1 1
14d	Lærerne respekterer mig.	Altid Ofte Sjældent Aldrig	4 3 2 1	0 0 1 1
14e	Lærerne giver faglig hjælp, når jeg har brug for det.	Altid Ofte Sjældent Aldrig	4 3 2 1	0 0 1 1

4.3 Bilag 3: Om Rasch-analyser og hvordan de er anvendt i udviklingen af indikatorerne for lav elevtrivsel

Hvad en Rasch-analyse er

En Rasch-analyse er en statistisk metode³², som kan bruges til at undersøge, hvorvidt en gruppe af spørgsmål måler det samme bagvedliggende fænomen, fx elevtrivsel eller dygtighed inden for en bestemt færdighed. Teknisk udtrykt undersøger Rasch-analysen, om elevernes svar på en udvalgt gruppe af spørgsmål passer til en Rasch-model, som er et eksempel på en såkaldt "Item Respons Model". Når Rasch-analysen anvendes på en gruppe af udvalgte spørgsmål i de nationale trivselsmålinger, estimeres en "grad af lav elevtrivsel" for hvert af spørgsmålene, hvilket er et udtryk for andelen af elever, der på spørgsmålet angiver et "bekymrende svar", det vil sige svarer på en måde, som fagligt anses som bekymrende ift. om eleven udviser lav elevtrivsel og dermed potentielt kan siges at mistrives i skolen. Baseret på elevernes svar kan trivselsspørgsmålene rangordnes efter andelen af elever med et "bekymrende svar" som mærker på en lineal gående fra lav til høj elevtrivsel. Dernæst rangordnes eleverne på denne lineal (Rasch-skalaen) alt efter hvor mange spørgsmål, som de angiver et bekymrende svar på. Herved tester Rasch-analysen, om de udvalgte spørgsmål hænger sammen på en måde, hvor eleverne svarer konsistent på dem. Det vil sige, at Rasch-analysen undersøger, om de elever, der på ét spørgsmål angiver et bekymrende svar, også har tendens til at angive bekymrende svar på de andre af de udvalgte spørgsmål, hvor der er en lige så høj eller højere andel af elever med et bekymrende svar. Hvis dette er tilfældet, siger man at modellen har en tilstrækkeligt høj reliabilitet, og i så fald kan man udlede³³, at de udvalgte spørgsmål er udtryk for det samme bagvedliggende fænomen (her lav elevtrivsel).

Hvordan Rasch-analyser blev anvendt til udviklingen af indikatorer for lav elevtrivsel

I udviklingen af indikatorerne for lav elevtrivsel er der, som beskrevet i rapportens afsnit 1.2.1 på side 8, anvendt en Rasch-analyse til at teste de spørgsmål, som først var blevet fagligt udvalgt som det bedste bud på, hvilke spørgsmål der især siger noget om elevernes trivsel på hvert af de tre uddannelsesområder³⁴. De tre grupper af spørgsmål som blev "godkendt" af Rasch-analyserne havde en reliabilitet på mellem 0,7 og 0,8. Dermed overholder de den gængse retningslinje for anvendelse af Rasch-analyser på aggregeret niveau, det vil sige når man ønsker at opføre et fænomen (her lav elevtrivsel) for grupper af elever³⁵. Spørgsmålene som de tre indikatorer er baseret på overholder altså kravene til Rasch-modellen, og det følger deraf, at de kan anvendes til at inddele eleverne i grupper ud fra, hvor mange bekymrende svar de har. For at gøre indikatorerne mere anvendelige er der som beskrevet i afsnit 1.2.2 fastsat en grænseværdi for, hvornår en elev kan siges at have *lav* elevtrivsel, og dermed kan indikatorerne bruges til at identificere i data, hvor stor forekomsten af lav elevtrivsel er i forskellige elevgrupper, klasser, hold mv.

³² Man kan læse mere om Rasch-analyser på følgende sider: <https://rasch.org/>, <https://evidencenterinfo.dk/kvalitets-sikring-af-digitale-test-hvad-er-en-raschmodel/>, <https://www.statisticshowto.com/rasch-model/>

³³ Modellen skal også "godkendes" mht. den såkaldte "item differential function", som undersøger, om fx drenge og piger svarer omtrent ens eller omvendt om det er tilfældet, at fx køn (eller andre baggrundsforhold) har en statistisk signifikant betydning for, hvordan eleverne svarer. De her præsenterede indikatorer for lav elevtrivsel lever også op til de krav, som stilles af "item differential function", det vil sige at køn, etnicitet m.fl. ikke har en statistisk signifikant betydning for elevernes score på de tre udviklede indikatorer.

³⁴ Henholdsvis folkeskolens 4.-9. klasse, de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne

³⁵ Hvis man ønskede at anvende data på individniveau, det vil sige udpege enkeltelever som havende lav elevtrivsel, vil den gængse retningslinje være, at reliabiliteten skal ligge omkring 0,9.

BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET